

WYBRANE ZMIANY W POLSKIM PRAWIE DOTYCZĄCYM PRZEDSIĘBIORCÓW

W I półroczu 2011 w ZPP funkcjonował zespół prawników związanych z ZPP, którzy pracowali nad zmianami w polskim prawie karnym i karno-skarbowym nad zmianami istotnymi z punktu widzenia przedsiębiorców. Pracami zespołu kierowali radca prawny Paweł Budrewicz, adwokat Robert Gwiazdowski oraz adwokat Jacek Potulski. W wyniku prac zespołu powstał niniejszy dokument z postulatami konkretnych zmian w obowiązujących przepisach.

Cele proponowanej nowelizacji:

1. umocnienie roli współników spółek (będących de facto rzeczywistymi pokrzywdzonymi) jako aktywnych uczestników procesów karnych na szkodę ich firm;
2. zapewnienie podejrzanemu rzetelnej informacji na temat stawianych mu zarzutów oraz zmobilizowanie prokuratury do sprawnej selekcji materiału dowodowego;
3. wyeliminowanie dublowania się postępowań podatkowych i karnoskarbowych, które nierzadko służą temu, aby dowody z jednej sprawy mogły posłużyć do obciążenia tej samej osoby w drugim postępowaniu.

Obecne brzmienie przepisów:

Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 8/2005r. poz. 60 – tekst jedn. ze zm.)

Art. 70. § 6. Bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu,

z dniem:

- 1) wszczęcia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe, jeżeli podejrzenie popełnienia przestępstwa lub wykroczenia wiąże się z niewykonaniem tego zobowiązania;
- 2) wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję dotyczącą tego zobowiązania;
- 3) wniesienia żądania ustalenia przez sąd powszechny istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa;
- 4) doręczenia postanowienia o przyjęciu zabezpieczenia, o którym mowa w art. 33d § 2, lub doręczenia zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Kodeks karny skarbowy (Dz.U. Nr 111/2007r. poz. 765 – tekst jedn. ze zm.)

Art. 8.

§ 1. Jeżeli ten sam czyn będący przestępstwem skarbowym lub wykroczeniem skarbowym wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa lub wykroczenia określonego w przepisach karnych innej ustawy, stosuje się każdy z tych przepisów.

§ 2. Wykonaniu podlega tylko najsurowsza z kar, co nie stoi na przeszkodzie wykonaniu środków karnych lub innych środków orzeczonych na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów. Środki karne i środki zabezpieczające oraz dozór stosuje się, chociażby je orzeczono tylko na podstawie jednego ze zbiegających się przepisów; w razie orzeczenia za zbiegające się czyny zabronione zakazów tego samego rodzaju lub pozbawienia praw publicznych, sąd stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej.

§ 3. Jeżeli obok kary najsurowszej, która podlega wykonaniu, orzeczono także karę grzywny, również ta kara podlega łącznemu wykonaniu; w razie orzeczenia obok kary najsurowszej kilku kar grzywny, łącznemu wykonaniu podlega tylko najsurowsza kara grzywny.

Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89/1997r. poz. 555 ze zm.)

Art. 8.

§ 1. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.

§ 2. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

Art. 22.

§ 1. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego, albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania przysługuje zażalenie.

§ 3. W czasie zawieszenia postępowania należy jednak dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem.

Art. 49.

§ 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

§ 2. Pokrzywdzonym może być także instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, choćby nie miała osobowości prawnej.

§ 3. Za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

§ 3a. W sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o których mowa w art. 218-221 oraz w art. 225 § 2 Kodeksu karnego, organy Państwowej Inspekcji Pracy mogą wykonywać prawa pokrzywdzonego, jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, którymi wyrządzono szkodę w mieniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, jeżeli nie działa organ pokrzywdzonej instytucji, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy kontroli państwowej, które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

Art. 313.

§ 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

§ 2. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera wskazanie podejrzanego, dokładne określenie zarzucanego mu czynu i jego kwalifikacji prawnej.

§ 3. Podejrzanemu może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.

§ 4. W uzasadnieniu należy w szczególności wskazać, jakie fakty i dowody zostały przyjęte za podstawę zarzutów.

Art. 314.

Jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić czyn nie objęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów albo czyn w zmienionej w istotny sposób postaci lub też, że czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu, wydaje się niezwłocznie nowe postanowienie, ogłasza się je podejrzanemu oraz przesłuchuje się go. Przepis art. 313 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 322.

§ 1. Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki określone w art. 324, umarza się śledztwo bez konieczności uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

§ 2. Postanowienie o umorzeniu śledztwa powinno zawierać, oprócz danych wymienionych w art. 94, dokładne określenie czynu i jego kwalifikacji prawnej oraz wskazanie przyczyn umorzenia.

§ 3. Jeżeli umorzenie następuje po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo przesłuchaniu osoby w charakterze podejrzanego, postanowienie o umorzeniu powinno zawierać także imię i nazwisko podejrzanego oraz w razie potrzeby inne dane o jego osobie.

Art. 327.

§ 1. Umorzone postępowanie przygotowawcze może być w każdym czasie podjęte na nowo na mocy postanowienia prokuratora, jeżeli nie będzie się toczyć przeciw osobie, która w poprzednim postępowaniu występowała w charakterze podejrzanego. Przepis ten stosuje się odpowiednio w sprawie, w której odmówiono wszczęcia śledztwa lub dochodzenia.

§ 2. Prawomocnie umorzone postępowanie przygotowawcze wznawia się przeciwko osobie, która występowała w charakterze podejrzanego, na mocy postanowienia prokuratora nadrzędnego nad tym, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu, tylko wtedy, gdy ujawnią się nowe istotne fakty lub dowody nie znane w poprzednim postępowaniu albo gdy zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3. Przewidziane w ustawie ograniczenia okresu tymczasowego aresztowania stosuje się wówczas do łącznego czasu trwania tego środka.

§ 3. Przed wydaniem postanowienia o podjęciu lub wznowieniu, prokurator może przedsięwziąć osobiście lub zlecić Policji dokonanie niezbędnych czynności dowodowych w celu sprawdzenia okoliczności uzasadniających wydanie postanowienia.

§ 4. Po wniesieniu aktu oskarżenia sąd umarza postępowanie, jeżeli stwierdzi, że postępowanie przygotowawcze wznowiono mimo braku podstaw.

Proponowane brzmienie przepisów (zmiany zaznaczono kolorem czerwonym):

Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 8/2005r. poz. 60 – tekst jedn. ze zm.)

Art. 70. § 6. Bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu,
z dniem:

1) **uchylony**

2) wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję dotyczącą tego zobowiązania;

3) wniesienia żądania ustalenia przez sąd powszechny istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa;

4) doręczenia postanowienia o przyjęciu zabezpieczenia, o którym mowa w art. 33d § 2, lub doręczenia zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Kodeks karny skarbowy (Dz.U. Nr 111/2007r. poz. 765 – tekst jedn. ze zm.)

Art. 8.

§ 1. Jeżeli ten sam czyn będący przestępstwem skarbowym lub wykroczeniem skarbowym wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa lub wykroczenia określonego w przepisach karnych innej ustawy, **sprawca odpowiada wyłącznie za przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe.**

§ 2. Wykonaniu podlega tylko najsurowsza z kar, co nie stoi na przeszkodzie wykonaniu środków karnych lub innych środków orzeczonych na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów. Środki karne i środki zabezpieczające oraz dozór stosuje się, chociażby je orzeczono tylko na podstawie jednego ze zbiegających się przepisów; w razie orzeczenia za zbiegające się czyny zabronione zakazów tego samego rodzaju lub pozbawienia praw publicznych, sąd stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej.

§ 3. Jeżeli obok kary najsurowszej, która podlega wykonaniu, orzeczono także karę grzywny, również ta kara podlega łącznemu wykonaniu; w razie orzeczenia obok kary najsurowszej kilku kar grzywny, łącznemu wykonaniu podlega tylko najsurowsza kara grzywny.

Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89/1997r. poz. 555 ze zm.)

Art. 8.

§ 1. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.

§ 2. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

§ 3. Tylko prawomocne rozstrzygnięcie w przedmiocie istnienia obowiązku podatkowego lub celnego może być wiążące dla sądu w zakresie ustalenia prawidłowości realizacji obowiązków podatkowych lub celnych mających związek z przedmiotem postępowania karnego.

Art. 22.

§ 1. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego, albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania przysługuje zażalenie.

§ 3. W czasie zawieszenia postępowania należy jednak dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem.

§ 4. Na wniosek oskarżonego sąd zawiesza postępowanie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia postępowania w przedmiocie zobowiązania podatkowego, którego dotyczy postępowanie. Jeżeli uzasadniają to okoliczności sprawy, wniosek oskarżonego może być rozpatrzony w trybie i ze skutkiem określonym w art. 322a, także po zawieszeniu postępowania.

Art. 49.

§ 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

§ 2. Pokrzywdzonym może być także instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, choćby nie miała osobowości prawnej.

§ 3. Za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

§ 3a. W sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o których mowa w art. 218-221 oraz w art. 225 § 2 Kodeksu karnego, organy Państwowej Inspekcji Pracy mogą wykonywać prawa pokrzywdzonego, jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, którymi wyrządzono szkodę w mieniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, jeżeli nie działa organ pokrzywdzonej instytucji, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy

kontroli państwowej, które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

§ 5. Uprawnienia procesowe pokrzywdzonego przestępstwem na szkodę spółki prawa handlowego albo spółki cywilnej przysługują także każdemu współnikowi ujawnionemu we właściwym rejestrze – nawet temu, który jest wyłączony od prowadzenia spraw spółki.

Art. 313.

§ 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe

z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

§ 2. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera wskazanie podejrzanego, dokładne określenie zarzucanego mu czynu i jego kwalifikacji prawnej.

§ 3. Podejrzanemu może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.

§ 4. W uzasadnieniu należy wymienić i omówić fakty i dowody przyjęte za podstawę zarzutów, w szczególności te, które mają bezpośredni wpływ na przyjętą kwalifikację prawną zarzucanego czynu. W przypadku dowodów, których treść jest objęta tajemnicą państwową, można poprzestać na wymienieniu tych dowodów.

Art. 314.

Jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić czyn nie objęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów albo czyn w zmienionej w istotny sposób postaci lub też, że czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu, wydaje się niezwłocznie nowe postanowienie, ogłasza się je podejrzanemu oraz przesłuchuje się go. Przepis art. 313 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 314a.

§ 1. Po upływie 6 miesięcy od dnia pierwszego przesłuchania w związku z przedstawieniem albo zmianą zarzutów oskarżony lub jego obrońca może złożyć zażalenie na postanowienie o przedstawieniu albo zmianie zarzutów. Zażalenie może nie zawierać uzasadnienia i może się ograniczać wyłącznie do wyrażenia niezgody z treścią zarzutów.

§ 2. Zażalenie składa się prokuratorowi, który wraz z zażaleniem zobowiązany jest przedstawić sądowi odpowiedź na zażalenie, zawierającą wskazanie, na podstawie jakich dowodów i faktów zarzuty należy uznać za zasadne, a także – określenie czynności, które są niezbędne do zakończenia postępowania. Prokurator przesyła sądowi zażalenie wraz z odpowiedzią i aktami sprawy w ciągu dwóch tygodni od wpływu zażalenia.

§ 3. Kolejne zażalenie przysługuje oskarżonemu lub jego obrońcy po upływie 6 miesięcy od rozstrzygnięcia poprzedniego zażalenia na to samo postanowienie.

Art. 322.

§ 1. Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki określone w art. 324, umarza się postępowanie przygotowawcze, a w zakresie, w jakim przedstawiono zarzuty, prokurator składa sądowi wniosek o wydanie wyroku uniewinniającego, bez konieczności uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

§ 2. *uchylony*

§ 3. *uchylony*

Art. 322a.

Rozpoznając zażalenie na postanowienie w przedmiocie zarzutów albo wniosek prokuratora o wydanie wyroku uniewinniającego, sąd albo postanowieniem uznaje dalsze utrzymywanie zarzutów za uzasadnione i poleca kontynuować postępowanie przygotowawcze, albo wyrokiem uniewinnia oskarżonego. Do wyroku uniewinniającego stosuje się przepisy jak do wyroku sądu pierwszej instancji.

Art. 327.

§ 1. Umoznił postępowanie przygotowawcze może być w każdym czasie podjęte na nowo na mocy postanowienia prokuratora. Wniosek o podjęcie postępowania przygotowawczego prokurator rozstrzyga postanowieniem. Przepisy te stosuje się odpowiednio w sprawie, w której odmówiono wszczęcia śledztwa lub dochodzenia.

§ 2. *uchylony*

§ 3. Przed wydaniem postanowienia o podjęciu prokurator może przedsięwziąć osobiście lub zlecić Policji dokonanie niezbędnych czynności dowodowych w celu sprawdzenia okoliczności uzasadniających wydanie postanowienia.

§ 3a. Na postanowienie o odmowie podjęcia postępowania przygotowawczego osobie uprawnionej odpowiednio do zaskarżenia postanowienia o umorzeniu bądź odmowie wszczęcia dochodzenia lub śledztwa przysługuje zażalenie do sądu, o ile od uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu bądź odmowie wszczęcia dochodzenia lub śledztwa albo od postanowienia sądu wydanego wskutek rozpoznania zażalenia na odmowę podjęcia postępowania

przygotowawczego minęło co najmniej sześć miesięcy. Podstawą uchylenia postanowienia prokuratora może być jedynie konieczność sprawdzenia nowych okoliczności faktycznych lub przeprowadzenia lub dopuszczenia nowych dowodów.

§ 4. *uchylony*

Uzasadnienie – kwestie podatkowe

Art. 8 § 1 kks

Proponowana nowelizacja wprowadza czytelny podział kierunków odpowiedzialności karnej. Odpowiedzialność karnoskarbowa ze względu na przedmiot ochrony jak i swoją procesową odmienną winna być traktowana jako *lex specialis* wobec "typowej" odpowiedzialności karnej. Obecna regulacja i tak nie wyeliminowała sporów w zakresie przedmiotu przestępstwa w postaci faktury VAT. Uznać jednak należy, że czym innym jest fałszerstwo mające na celu np. wprowadzenie innej osoby w błąd (art. 286 kk) – wówczas faktura jest istotna wyłącznie z uwagi na cechy dokumentu, a czym innym – przestępstwa fałszerstwa czy nierzetelności zmierzające do uszczuplenia należności podatkowych – wówczas treść faktury jest istotna wyłącznie jako dokumentu podatkowo-księgowego. Wbrew pozorom zatem wyraźne odgraniczenie obu reżimów odpowiedzialności pozwoli m.in. na precyzyjniejsze określanie zasad i zakresu odpowiedzialności karnej.

Art. 8 § 3 kpk i art. 22 § 4 kpk

Nowelizacja pozwoli na przyspieszenie postępowania karnego (nie będzie wymagane ustalanie kwestii podatkowych przez sąd karny) oraz będzie stanowiła zabezpieczenie dla podatników, którzy kierując się decyzją podatkową będą mogli podejmować bardziej pewne decyzje gospodarcze w zakresie zarządzania ich majątkiem. Treść proponowanego art. 22 § 3 kpk pozwala na wstrzymanie biegu postępowania karnego na czas ustalenia wysokości zobowiązania podatkowego.

W szczególnych sytuacjach uzasadnionych okolicznościami sprawy będzie możliwe uniewinnienie w trybie nowego art. 322a kpk.

Art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej

Ten przepis stwarza bardzo groźne i niebezpieczne precedensy, niedopuszczalne w państwie prawa. Każdy ma podatek, o ile nie został powiadomiony o działaniach organów skarbowych, ma prawo przypuszczać, że jego zobowiązania są przedawnione po upływie pięciu lat od końca roku kalendarzowego, w którym powstało zobowiązanie. "Wydłużanie" tego okresu poprzez wszczynanie dochodzeń karnoskarbowych ma dwie wady. Po pierwsze, z uwagi na to, że o wszczęciu dochodzenia nie trzeba informować najbardziej zainteresowanego (i w praktyce w ogóle się nie informuje), dochodzi do naruszenia prawa podatnika do informacji na temat ciążyących na nim obowiązków. Po drugie, nierzadko w praktyce postępowanie karne służy zbieraniu dowodów na potrzeby postępowania podatkowego, a postępowanie podatkowe – zbieraniu dowodów na potrzeby postępowania karnego. W takiej sytuacji zasada domniemania niewinności pozostaje wyłącznie papierowym zapisem.

Proponowana regulacja jest przedłużeniem i uzupełnieniem dwóch propozycji poprzedzających.

Uzasadnienie – kwestie proceduralne

Art. 49 § 5 kpk

Obecne regulacje w zakresie uprawnień procesowych pokrzywdzonych nie przystają do dynamiki gospodarki i nie uwzględniają faktycznego interesu ekonomicznego uczestników obrotu gospodarczego. W przypadku z umowy udziałowców większościowych (np. 60%) mających prawo powołania i odwołania zarządu w spółce kapitałowej, a tym samym czerpania zysków z nieuczciwej działalności zarządu na szkodę spółki (art. 296 kk), faktycznie poszkodowany udziałowiec mniejszościowy jest bezbronny. Poza złożeniem zawiadomienia (co może uczynić każdy) nie może korzystać z żadnego instrumentu oddziaływania na tok postępowania, a co więcej – w przypadku umorzenia jest jedynie informowany o wydaniu takiej decyzji.

Nowelizacja zawiera mechanizm pozwalający na wyeliminowanie pieniaczych akcji podejmowanych przez udziałowców mających mniej niż 10% udziałów, wychodząc z założenia, że ich wkład inwestycyjny nie jest tak duży, aby uzasadniał uzyskanie uprawnień procesowych.

Art. 313 § 4 kpk

Nowelizacja zmierza do zerwania z niechlubnym zwyczajem ograniczania uzasadnień zarzutów do ogólnikowego stwierdzenia, że materiał dowodowy uzasadnia przedstawienie zarzutów. Stąd propozycja, aby uzasadnienie wymieniało

i omawiało dowody. Jednocześnie nowelizacja zabezpiecza interes państwa chroniony tajemnicą państwową. Znaczenie nowelizacji należy rozpatrywać w kontekście propozycji zmian art. 314a, 322 i 322a kpk.

Art. 314a kpk

Nowelizacja wprowadza novum – zażalenie na przedstawienie zarzutów. Jego celem jest zmobilizowanie organów ścigania, a jednocześnie (z uwagi na okresy sześciomiesięcznych "karencji") wyeliminowanie obstrukcji proceduralnej

ze strony oskarżonego i jego obrońcy. Mobilizuje także prokuratora do sprecyzowania własnego stanowiska co do dowodów i kwalifikacji prawnej.

Zażalenie może prowadzić do uniewinnienia – p. uwagi co do art. 322 i 322a kpk.

Art. 322 i 322a kpk

Jest to rezygnacja z instytucji umorzenia postępowania przeciwko konkretnej osobie (czyli w zakresie stawianych jej zarzutów) na rzecz uniewinnienia. Jest to bardzo ważny element postępowania. Skoro dowody nie uzasadniają dalszego utrzymywania zarzutów, zasady państwa prawa i domniemania niewinności przemawiają za uniewinnieniem, co – oprócz wydzwieku społecznego – zapewnia oskarżonemu gwarancję, że jego sprawa została definitywnie zakończona. Obecnie przepisy pozwalają, aż do czasu przedawnienia karalności czynu, w każdej chwili powrócić do oskarżenia w przypadku nowych dowodów. Wiąże się to ze swoistym społecznym napiętnowaniem oskarżonego (formalnie niewinnego) oraz wprowadza element niepewności co do własnego statusu w procesie (umorzenie oznacza tylko to, że postępowanie się nie toczy). Alternatywne rozstrzygnięcie sądu polega na poprzestaniu na uznaniu, że utrzymanie zarzutów jest zasadne (co ma zapewnić sprawność postępowania i nie tworzyć dużych przerw w toku śledztwa).

Nowelizacja nie narusza przepisów rozstrzygających sytuacje, kiedy czyn został popełniony przez osobę tzw. "niepoczytalną" (art. 324 kpk).

Art. 327 kpk

Nowelizacja, która poszerza uprawnienia pokrzywdzonego. Obecnie odmowa podjęcia postępowania wyraża się w piśmie prokuratora, na które nie przysługuje zażalenie. Wprowadzenie dodatkowej kontroli sądowej zmierza do zabezpieczenia praw pokrzywdzonego. Jednocześnie wprowadza się dwa mechanizmy chroniące wymiar sprawiedliwości przed pieniactwem – ograniczenia czasowe w składaniu zażalenia oraz wymóg przeprowadzenia postępowania dowodowego jako podstawa podjęcia postępowania.

Podsumowanie

Proponowane zmiany zmierzają z jednej strony do poszerzenia kręgu podmiotów mogących dochodzić praw w postępowaniu karnym z pozycji inwestora, z drugiej – mają na celu przyspieszenie działań prokuratury, sądów i organów ścigania. Dla zdecydowanej większości przedsiębiorców ciągnące się latami śledztwa w zakresie nadużyć w sferze gospodarczej są czynnikiem eliminującym ich z obrotu gospodarczego, co w przypadku późniejszego uniewinnienia czy umorzenia kładzie się cieniem na jakości wymiaru sprawiedliwości.

Nie chodzi o to, aby szybkość uczynić jedynym miernikiem, ale o to, aby wprowadzić bardziej dynamiczny system kontroli zasadności zarzutów stawianych podejrzanemu.

Autorzy proponują również konieczność stworzenia wydziałów w sądach okręgowych w miastach – siedzibach sądów apelacyjnych wydziałów karnych do rozpoznawania spraw należących do właściwości sądów okręgowych, w których którykolwiek zarzutów wskazanych w akcie oskarżenia odnosi się do kwalifikacji prawnej z Rozdziału XXXVI Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu). Wskazana specjalizacja odnosząca się tylko (wstępnie) do największych miast pozwoliłaby na lepsze, kierunkowe kształcenie sędziów. Chodzi tutaj o wiedzę specjalistyczną np. z zakresu rachunkowości, prawa podatkowego, obrotu giełdowego czy ekonomii.